

P. RIITMURU

KOOLI
PEORUUMI
DEKOREERIMISEST

KIRJASTUS „VALGUS“
TALLINN 1966

Õpetajate ja kasvatajate töökogemusi

P. RIITMURU

KOOLI PEORUUMI
DEKOREERIMISEST

KIRJASTUS „VALGUS“ • TALLINN 1966

•

Toimetanud T. Lepiksaar

2

Tartu Riikliku Üliõpeli
Raamatukogu
68101

ARHIIVKOGU

SAATEKS

Käesolev kirjutis on mõeldud peamiselt meie maarajoonide 8-klassilistele koolidele. Selles kirjeldab Porkuni Kurtide Laste Internaatkooli õpetaja P. Riitmuru põgusalt oma töökogemusi peoruumi dekoreerimisel. Olgu tema hea tahe innustajaks nendele koolidele, kus spetsialistide abi kaugel, kogemused puuduvad ja võimalused kasinad.

Toimetaja

Ruumide dekoreerimine on üldiselt vähe uuritud küsimus, mis on amaraid ja raskusi. Olen juba mitu korda selle küsimuse üle mõelnud ja olen selle üle mõelnud.

Olen juba mitu korda selle küsimuse üle mõelnud ja olen selle üle mõelnud. Olen juba mitu korda selle küsimuse üle mõelnud ja olen selle üle mõelnud.

Koolidel, mis asuvad linnades ja suuremates linnades, on materjalide suuretavaliselt lihtsam, Roomas olukorras on aga muuhulgas, kus materjalide saamise võimalused on vähemad ning kus lihtsasti puuduvad juhendajad. Järgnevad näpunäited peaksid olema parasi silmas pidades, eriti selliseid, kus puudub juhendaja.

Sin ei ole jätta raamatutest ruumide materjalidest, kuna piisavalt vahetuid, mis, aga ka suuremalt dekoreerimiseks, kuna nende tegemine võib olla üsna lihtne ja nende tegemine on kulusid.

Esitlusi näitab et selle lihtsasti kopeerida. Nagu on mõeldud kirjeldada illustreerimiseks. Kuidas võiks oma töötajad, mis võib ka välja mõelda. Mida enam selles õpilaste jaoks, mis võib rakendada, seda parem.

SAATEKS

Kaasolev kirjeldus on mõeldud peamiselt laste
maarajoonide klassikaliste koolide. Selles
kirjeldab Põhikooli Kuride Laste lastekooli
õpetaja P. Rätimäe põhjal oma põhikooli
peamisi tegevusi. Olgu teine see laste
inimistarkuse koolide, kas spetsialistide
abi kooli kogemused pühendatud ja võrreldud
koolide.

Tõlmetaja

SISSEJUHATUS

Pidude-eelsed päevad toovad kooliperele alati kaasa askeldusi ja muresid. Need on muutunud traditsioonilisteks ja tarvilikeks, ilma milleta poleks mõeldav mingisuguse ürituse korraldamine, ilma milleta poleks täielikku peotuju.

Õpilastele valmistab palju rõõmu oma kätetöö rakendamine. Kui on teoksil mingi pidulik koosviibimine, ärge jätke kunagi saali dekoreerimata, vaid püüdke seda muuta nii huvitavaks, kui seda lubab teie fantaasia ja materjalid. Siin on tööd ja nuputamist tervele koolile.

Ruumide dekoreerimine on ühtlasi nende oskuste rakendamine, mis on omandatud tundides ja väljaspool tunde. Oskuste ja maitsekuse hindajaks on siin publik. See kõik kasvatab nõudlikkust enese ja oma töö vastu.

Ottingud huvitavamate dekoratsioonide loomiseks arendavad mõtlemist, innustavad uutele otsingutele, süvendavad kollektiivsustunnet. Eriti teevad seda just temaatilised karnevalid. Ammendamatu on siin dekoreerimiseks kasutatavate teemade valik. Kes on juhtinud peoõhtu dekoreerimist, see võib jutustada palju oma tähelepanekutest, muredest ja edust.

Koolidel, mis asuvad linnades ja suuremates keskustes, on materjalide muretsemine lihtsam. Raskemas olukorras on aga maakoolid, kus materjalide saamise võimalused on väiksemad ning kus tihti puuduvad juhendajad. Järgnevad näpunäited peavad seepärast silmas maakooli, eriti selliseid, kus puudub juhendaja.

Siin ei ole juttu kaasaegsetest uuematest materjalidest, nagu plastikaat, vahtkummi jne., ega ka suurematest dekoratsioonidest, kuna nende tegemine käib õpilastele üle jõu ja nende valmistamine on kulukas.

Esitatavaid näiteid ei tule lihtsalt kopeerida. Nad on mõeldud kirjeldatu illustreerimiseks. Kuidas kõike oma koolis teha, see tuleb ise välja mõelda. Mida enam selles õpilaste fantaasiat saab rakendada, seda parem.

KAVANDID JA MATERJALID

Enne dekoreerimisele asumist tuleb kõigepealt selgeks teha, millised ruumid vajavad kaunistamist, missugune on nende asetus, kuidas on ruumid omavahel ühendatud, kus asuvad valgustuspunktid, kui palju neid on, kus asuvad ukсед ja aknad, missugune on nende kuju ja suurus jne. Kõik see on dekoratsioonide kavandamisel suure tähtsusega. Mõnes ruumis, näiteks võimlas, tuleb arvesse võtta seintele või akendele kinnitatud esemeid (varbsein, võred akende ees, lambikaitsevõred, konksud jne.). Seinte juures tuleb silmas pidada nende suurust ja värvust. Sama tuleb arvestada ka lae dekoreerimisel. Mõningatel juhtudel võib katta seinu marlikangastega (muidugi, kui on küllaldaselt marlit). Seda võib teha kas osaliselt või väiksema ruumi puhul täielikult.

Kui dekoreeritavas ruumis on olemas lava, tuleb selle dekoratsioon ühendada saali dekoratsiooniga. Huvitavalt võib kujundada poodiumi orkestrile ja esinejaile. Tuleks veel läbi mõelda, milliseid spetsiaalseid seadeldisi ning esemeid vajame (puitkarkassid, alused, reljeefid või täisskulptuurid, maketid sisevalgustusega).

Seega peamiseks, mida dekoratsiooni kavandamisel tuleb arvestada, on:

- 1) dekoreeritava ruumi asend, sisemine ehitus ja ühendus kõrvalruumidega;
- 2) valgustus (lambid, seinakontaktid);
- 3) aknad, ukсед (nende asend ja suurus);
- 4) seinte ja lae pinnad;
- 5) lava, poodiumid ja muud alused;
- 6) mitmesugused mittekorvaldatavad esemed (varbseinad, sambad, aknavõred jne.).

Järgnevalt tuleb kindlaks teha, mida dekoratsiooniga tahetakse kujutada. Teemaks võib olla meie maa minevik, tänapäev, tulevik, kosmose vallutamine, sündmused koolielust, muinasjutud, ajaloolised sündmused jne. Kui valmistame dekoratsioonid riiklikuks

tähtpäevaks või mingi erilise sündmuse tähistamiseks, siis määravad need tähtpäevad või sündmused ise dekoratsioonide sisu.

Kui idee on olemas ja on selgusele jõutud ka selles, milliseid materjale saab ruumi dekoreerimisel kasutada, asume kavandite valmistamisele.

Kavandite valmistamise võib võtta kunstiringi tööplaani. Karnevali puhul võiks seal valmistada ka kostüümikavandid.

Dekoratsioonikavandid tuleb teha iga seina jaoks eraldi. Lambikatete, makettide, aluste, tekstide ja figuuride kavandid tehakse eraldi suuremalt. Kui on kavatsus dekoreerida kõik aknad ühesuguselt, valmistame ainult ühe akna kavandi. Kavandid võib teha akvarell- või guaššvärvidega joonistusvihiku lehele. Need värvid on sellepolest paremad, et nad kannatavad mitmekordset katmist.

Kavandite valmistamisel tuleb silmas pidada ka mõõtmeid, et hiljem normaalsuurusele üle kandes ei tekiks üllatusi. Tuleb ette kujutada, kuidas antud dekoratsioon mõjub suuremal pinnal, misugune on värvilise valguse mõju dekoratsioonile. Sageli juhtub, et kavandil on dekoratsioon väga ilus, kuid suuremale pinnale ülekantuna seda ilu ei saavutata. Üldkavandil ei ole tarvis detaile täpselt välja joonistada, vaid võib anda kõik üldjoontes. Kavandi juures valime ka värvitoonid. Tuleb arvestada, kuidas nad mõjuvad elektrivalgusel. Värvidega toimuvad järgmised muudatused: roheline paistab pruunikarohelisena, oranž punakana, sinakaslilla peaaegu pruunina, rohekaskollane pruunikaskollasena, kollase toon muutub puhtamaks, violett läheb peaaegu pruuniks.

Kavandi võime valmistada ka värvilistest paberitest rebitud tükkidest. See tuleks kõne alla maastiku kujutamise juures, kus ei esine väga sirgeid jooni. Kavandi valmistamiseks valime sobivas toonis paberid. Aluseks võtame joonistuspaberi ning liimime sinna sobivat tooni paberitükid. Eelnevalt valmistame pliiatsiga visandi, kus jagame maastiku osadeks, et paberite paigutamine oleks lihtsam. Kui see on valmis, asume kavandi valmistamisele. Alustame tagaplaanist ning tuleme ettepoole, siis jäävad ääred paremini üksteise peale ja saame kohe määrata, kui palju ruumi jätta vabaks järgneva osa jaoks. Kõige peale paneme jõe, teed jne. Nii harjume mõtlema, leidma uusi lahendusi toonides ning mõistma nende muutumist kauguses. Kui on leitud sobivad toonid, asetame paberitükid lahtiselt alusele, juhtides seejuures tähelepanu sellele, et võib-olla saab paigutada ka teisiti, veelgi huvitavamalt. Kui kõige sobivam lahendus on leitud, liimime paberitükid alusele.

Kui kavandid on valmis, on tehtud alles väike osa tööst. Sageli

on raskusi vajalike materjalide saamisega. Seepärast peab enne kavandamist olema selge, missugused on meie võimalused.

Tihti peetakse koolides dekoratsioonide valmistamist kõrvalise tähtsusega tööks. Selleks ei taheta teha minimaalsemaidki kulusi. Nii mõnegi pedagoogi suust võib kuulda: «Ah, see on vaid üheks päevaks, niikuinii lõhutakse maha, pole mõtet selle peale raha raisata.» Õige on esitatud väites ainult see, et dekoratsioon on üleval tõesti vaid üks-kaks päeva, kuid mõnikord toob seesugune lühiajaline üritus palju rohkem kasu kui korduvad seletused nädalate ja kuude jooksul. Seepärast tasub ka kulusi teha ja vaeva näha. Ükski kulutus, mis tehakse kasvatuslikul eesmärgil, pole raiskamine.

Järgnevalt materjalidest, mida võime kasutada. Peamisteks materjalideks on papp, marli, tapeet, lauapaber, kalka, puuliistud, krepp-paber, siidpaber, joonistuspaber ja värvidest guašš- või liimvärvid, samuti aniliinvärvid. Tapeeti, pappi ja joonistuspaperit vajame suuremate dekoratsioonide valmistamiseks või suuremate kujundite väljalõikamiseks. Puuliistudest valmistame maketid või raamistikud. Krepp-, siidpaberit ning kalkat kasutame läbipaistvate pindade katmiseks sise- või tagantvalgustuse korral.

Lähemalt natuke kalkast (pauspaber). See on sile ja tugev, kannatab hästi liimimist ega tõmbu kokku. Tagantvalgustuse puhul näib kalka matina. Kalkast võime valmistada kas terve dekoratsiooni või osa sellest, kattes temaga mitmesuguseid väljalõikeid dekoratsioonide ja makettide juures. Niisugust maketti on võimalik valgustada seest, väljast või tagant. Kalka pinda võib katta ka tušijoonistega, ornamendiga, ühtlase värvikihiga nagu vitraažmaali imitatsiooni juures jne. Värviline kalka jääb tagantvalgustuse puhul läbipaistvaks, tekitades kumava kõrvaltoonid. Sellisel juhul paistab kalka värvilise klaasina. Kalkat saab värvida ka aniliinvärvidega. Täiesti ühtlase katte saamiseks tuleb kalka tõmata läbi lahustatud värvaine. Soovi korral võime katta kogu akna kalkaga, millele on tehtud joonis või ornament, mis imiteerib näiteks vitraaži. Värvilised osad võime katta ka värvilise tušiga, tugi- ja tinaraame imiteerime musta tušiga.

Kalka puudumisel võib kasutada ka tsellofaani, katsetades eelnevalt, kas ta ei sütti katsetatavates tingimustes. Kui pole käepärast tsellofaani, siis tuleks koguda müügilolevate tekstiilesemete kotte (kasutatakse päevasärkidel jt. toodete ümbristena). Trükivärv tuleb ümbriselt kergesti maha.

Papi muretsemisega on tihti raskusi. Niisugusel korral võib kasutada joonistuspaperit või isegi tapeedi mustrita poolt. Tänu

Joonis 1. Vitraaži imiteeriv dekoratsioon kalkal.

väärne materjal on marli oma kättesaadavuse ja mitmekesiste tarvitamisvõimaluste poolest. Seda saab värvida, drapeerida jm.

Dekoratsioonide värvimisel leiavad kõige rohkem kasutamist liim- ja guaššvärvid. Sama edukalt saame kasutada ka riidevärve.

Liimvärvide valmistamiseks kasutame värvimulda ja liimivett. Liimina kasutame tiseriliimi, tärkliskliitrit, želatiini või muid liimaineid. Värvideks on kriit, ultramariin, mineraalsinine, kroomkollane ja -roheline. Kriidina kasutame koolikriiti. Asetame kriiditükid ämbrisse ning valame kuuma veega üle. Nüüd peenestame kriiditükid tampimise teel. Nii ei saa küll päris ühtlast segu, kuid see täidab siiski oma ülesande. Kuna koolis ei tule kunagi värvida nii suuri pindu kui teatris, siis ei ole mõtet peatuda põhjalikumalt liimvärvide spetsiifilistel omadustel, vaid ainult mõnedel näpunäidetel. Liimvärvi valmistamisel segame värvimulla puhta veega paksuks seguks ning lisame liimivett. Liimivesi on vajalik värvaine sidumiseks värvitava pinnaga ja väldib märdumist ning pudenemist. Mida suurem on liimisisaldus, seda tugevam

on ka värvimulla kinnitumine aluspinnale. Kasutada tuleb parajat liimisegu veega. Kange liimivee kasutamine jätab värvitud pinnale helkivad terakesed.

Maalimine liimvärvidega nõuab harjumust ja oskust. Peab arvestama, et liimvärvid muutuvad kuivamisel tugevasti heledamaks, peaaegu pool oma endisest toonist.

Peale liimvärvide kasutatakse veel aniliinvärve. Neid lahustatakse kuumas või keevas vees ning nad ei nõua lisaks liimi, kriti jne. Värvimisel annavad nad väga puhtaid toone. Müügil on aniliinvärvid (riidevärvid) väikestes pakendites. Värvitooni tugevus oleneb paki kontsentratsioonist. Põhilisteks värvideks on rodamiin (annab varjundeid erkpunasest kuni õrnroosani), auramiin (hele-kollasest kuni erkkollaseni), metüleensinine (sügavsinisest kuni õrna siniseni), briljantroheline (erkroheline tooni). Aniliinvärve kasutame peamiselt tekstiili ja läbipaistvate kattematerjalide (tsellofaan, kalka jne.) värvimiseks.

Peale ülalmainitud värvide kasutatakse veel alumiiniumi- või pronksipulbrit. Sideaineks on siin liim, nitrolakk või õlilakk. Need on müügil väikeste pakenditena koos lakiga. Kuna see lakk ei kuiva ruttu, on soovitatav kasutada liimi lahust või nitrolakki.

DEKORATSIOONIDE VALMISTAMINE

Käesolevas peatükis kirjeldatav dekoreerimisviis ei ole laialt tuntud, kuid siiski tuleks seda kasutada. Väga palju ühist on siin aplikatsioonide valmistamisega värvilistest paberitest. Antud juhul vabaneme peaaegu täielikult värvide kasutamise vajadusest, sest müügil on küllaltki erinevates toonides pabereid (sinine, kollane, pruun, roheline, lilla jne.). Dekoratsiooni valmistamiseks vajame ainult värvilist paberimaterjali, pliiatseid, kääre ja liimi ning lisaks joonistamisoskust kontuuride joonistamiseks.

Võib muidugi tekkida küsimus, milleks meil on tarvis valmistada dekoratsioone allpool kirjeldatud viisil. Sellel on eelkõige kasvatuslik tähtsus. Eesmärgiks on õpetada õpilasi nägema suuremaid värvipindu ja neid oskuslikult kasutama, õpetada nägema looduses põhilisi värvitoone ja varjundeid ning edasi andma ruumilisust. Nii õpib laps nägema ka üldist, ilma et ta tungiks detailidesse. Ta õpib lahendama kompositsiooni värvidega ning nägema maastiku pinnalist jagunemist (ees-, kesk- ja tagaplaan) ja värvitoonide vastavust nendele pindadele. See kõik on aga kasuks joonistamisel, värvimisel ja kompositsiooni loomisel tunnis või kunstiringis.

Sellise dekoratsiooni valmistamise käik on järgmine. Vastavalt kavandile liimime rebitud või lõigatud värvilised paberitükid alusele (marlile, papile või paberile), mis võib olla toonitatud kas siniseks, kollaseks vms., vastavalt dekoratsiooni iseloomule. Kinnitamisel liimime ainult servad, nii et paberitükk hoiduks küllaltki tihedalt eelmise peale.

Rohelise lauapaberi abil on võimalik kujutada puid, põõsaid, metsa, rohupuhmaid jne. Mitmes toonis pabereid kasutades saame ilmekamad dekoratsioonid. Sügisese metsa kujutamisel lõikame üksikud metsaosad punasest, kollasest, rohelisest, pruunist paberist.

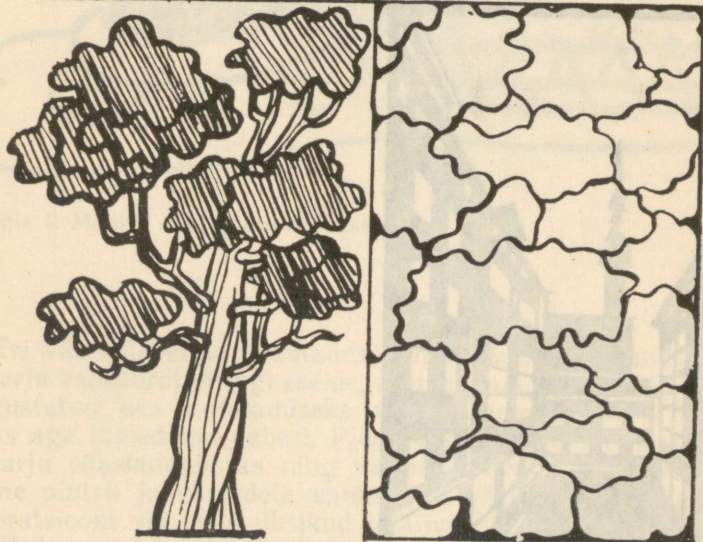
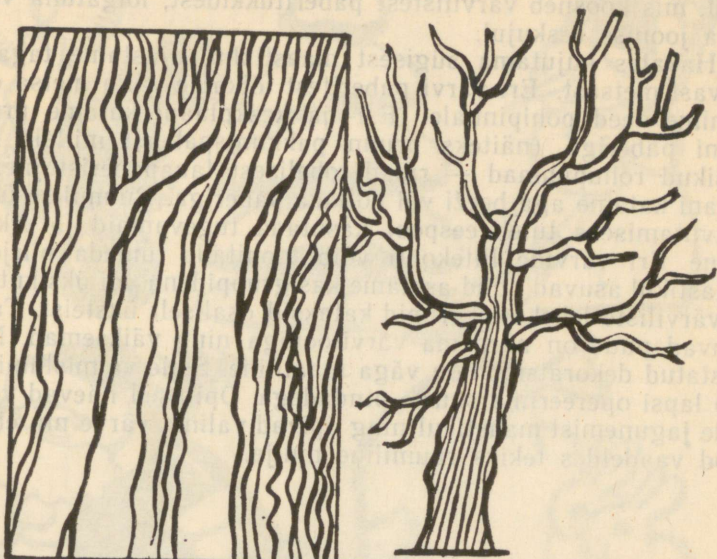
Oletame, et meil on tarvis kujutada metsa, puud. Joonistame pruunikale paberile ühest otsast ahenevate ja teisest otsast laienevate ribade kontuurid (joonis 2) ning lõikame paberi nende järgi osadeks. Neist mitmesuguse kõverusega ja laiusega ribadest võib moodustada puu võra ja tüve. Väljalõigatud ribad tükeldame vajaliku pikkusega osadeks ning liimime maastikku kujutavale aluspinnale. Nii saame tüve ja oksad. Kui aga on tarvis kujutada puu lehestikku, põõsaid, joonime paberi nii, nagu on näidatud joonisel 2 all paremal. Kuuse valmistamiseks aitab rohelisest ja pruunist paberist.

Maastikupilti kuuluvad veel teerajad, jõed, järved, kännud jm.

Teerajad võime lõigata pruunist, kollasest või beežist paberist kas tervena või üksikute osadena. Viimasel juhul tuleb paberile joonida umbes samasugused kõverad jooned kui puuokste valmistamisel, kuid nende kõverus ei või olla nii suur ja joontevaheline kaugus peab olema ühest otsast märksa suurem kui teisest. Jõe lookeid kujutades peame meeles pidama, et nende kõverus on suurem kui teeradadel ja kuju mitmekesisem. Paber jõe valmistamiseks võib olla matt või läikega, hele- või tumesinine, mõningatel juhtudel isegi hall (pilves ilm).

Mõnikord on vaja dekoratsioonil kujutada ka inimest. Tagaplaanil oleva inimese siluett lõigatakse välja ühevärvilisest paberist. On inimene eespool, muutuvad detailid täpsemaks ja tuleb kasutada erinevat värvi pabereid. Et suurendada ruumilist muljet, võib inimestele teha ka varjud. Esiplaanil oleva figuuri osad lõikame eraldi välja (müts, nägu, kuub või palitu, püksid koos saabastega). Nii valmistatud inimeste figure võime asetada kas maastikku kujutavale pinnale või kinnitada nad üksikult või grupidena ka seinale.

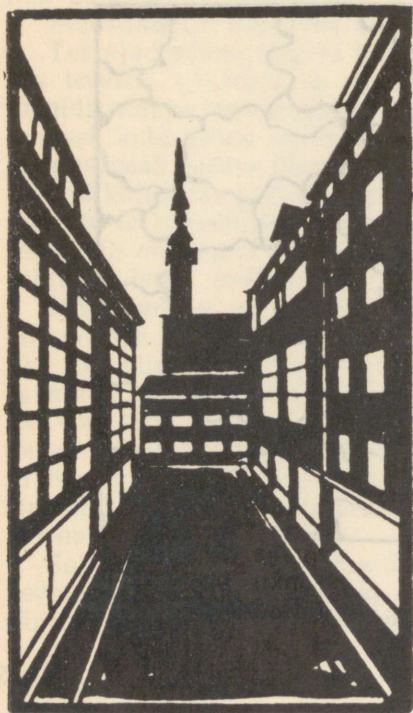
Sobivaid värve kasutades on võimalik kujutada maastikku erinevatel aastaegadel. Näiteks sügisel looduses esinevat haruldast värvide mitmekesisust saame edasi anda kaugel asuva metsa

Joonis 2. Puu kujutamine paberitükkidest.

näol, mis koosneb värvilistest paberitükkidest, lõigatuna või rebituna joonise eeskujul.

Hakates kujutama sügisest maastikku, alustame tagaplaanil olevast metsast. Eri värvi paberitest lõikame välja metsa osad ja liimime need põhipinnale. Esi- ja keskplaani katame pruunikat tooni paberiga (näiteks pruun pakkimispaaber), millele liimime üksikud rohupuhmad — ribad rohelisest lauapaberist jne. Tagaplaani katame aga beeži või kollaka paberiga. Ruumilise üldmulje saavutamiseks tuleb eespool kasutada tugevamaid ja erksamaid toone. Eri värvide liitekohti võib toonitada tumeda piirjoonega. Maastikul asuvad puud asetame kas gruppideni või üksikutena, nii et värviliste lehekeste grupid kataksid osaliselt üksteist. Tagapool asuvad puud on nõrgema värvitooniga ning väiksemad. Nii valmistatud dekoratsioon on väga maaliline. Selle valmistamine õpetab lapsi opereerima suurte pindadega. Õpilased näevad värvitoonide jagunemist maastikul ning õpivad valima värve nii, et valmis tööd vaadeldes tekiks ruumiline mulje.

Joonis 3. Linnatänava siluett.

Joonis 4. Motiive seinte dekoreerimiseks.

Eri värvi pabereid kasutades saame hästi edasi anda valguse ja varju vahekordi. Mingi eseme, näiteks puu, maja vms. päikesest valgustatud osa kujutamiseks valime heledama, varjupooleks osaks aga tumedama paberi. Pidades silmas põhinõudeid valguse ja varju edasiandmiseks ning valides sobiva värvusega paberid, saame pintli ja värvideta valmistada värviküllase ning rõõmsa dekoratsiooni või selle üksikud motiivid.

Üheks omapärasemaks dekoreerimisviisiks on siluettide kasutamine. Siluettide kasutamisel tuleks rõhku panna just nende ilmekusele ja omapärale, naljakatele poosidele, inimeste juures

Joonis 5. Kujundeid seinte dekoreerimiseks.

aga nende näo miimikale külgvaates. Kujude valik on siin väga suur: puud, põõsad, lilled, seened, loomad, linnud, inimesed. Siluettide kasutamisel saadav efekt põhineb silueti ja fooni vastastikusel kontrastsusel ning piirjoonte ilmekusel. Seega võiks kasutada ka heledaid materjale tumedal foonil, kuigi see viib silueti mõistest välja, sest siluett on tekkinud varjust ja on seega ainult tumedama varjundiga kui foon.

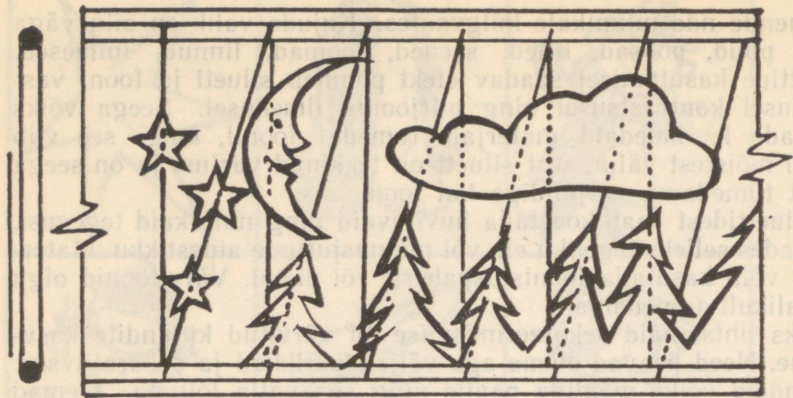
Siluettidest saab koostada huvitavaid ning naljakaid tegevusi, kasutades selleks tegeliku elu või muinasjuttude ainetikku. Materjaliks võib kasutada joonistuspaperit või pappi. Värvitoonid olgu võimalikult tumedamad.

Üks lihtsamaid dekoreerimisviise on värvitud kujundite kasutamine. Need peavad olema aga väljendusrikkad ja dekoratiivsed. Kujundeid võiks maalida papile ning siis välja lõigata. Teemad tuleks valida vastavalt peo sisule (näärivana, kuuseoks koos küünla ja näärihetega, lumehanged, mitmesugused loomad jms.). Nende värvimisel tuleks kasutada 2—3 värvitooni. Oluline on jälgida valguse ja varju kontrasti ning kujundi liikuvust. Kujundid lõikame välja pärast värvide kuivamist. Kui aga värvitud pinnad tõmbuvad kaardu, rullime või painutame neid vastupidi kaardumissuunale, et nad sirgu tõmbuksid.

DEKORATSIOONIDE KINNITAMINE

Dekoratsioonide kinnitamisviis sõltub aluspinnast, kuhu nad tuleb kinnitada, kohast ja ka dekoratsiooni enese materjalist. Aluspinnad on kas puidust (paneelid), krohvitud või ka klaasist (aknad). Arvestades neid asjaolusid valime siis kinnituseks niisuguse võimaluse, et see võimalikult vähe kahjustaks aluspinda ning kinnitusjäljed oleksid hiljem kergesti eemaldatavad.

Krohvitud pindadesse naelu lüüa ei tohi, sest see lõhub seinu. Plastiliini kasutamine jätab samuti lubjale jäljed või kisub selle lahti. Olukorra lahendab järgmine kinnitamisviis. Asetame seina ja lae piirjoonele ning seina ja põranda piirjoonele puuliistud (50×50 mm). Võib kasutada ka raudtoru läbimõõduga 20—30 mm. Torud asetame lae piirjoonest 10 cm allapoole ja niisama palju põranda piirjoonest ülespoole (joonis 6). Dekoreerimise ajal tõmbame torude vahele peenikese õngenööri, mille külge kinnitame soovitava dekoratsiooni või kujundi kas plastiliini või niidiga. Puuliistude kasutamisel lööme liistudesse naelad, mille külge kinnitame nõöri. Torud ja liistud värvime sama tooniga mis seinad, siis ei ole nad märgatavad.

Joonis 6. Dekoratsiooni kinnitamine krohvitud pinnale.

Joonis 7. Varbseina dekoreerimine kuuseokstega: vasakul — külgsaade, paremal — eestvaade.

Ka varbseina saab edukalt kasutada mitmesuguste dekoratsioonide kinnitamiseks. Kuuseokste abil saab varbseinast teha metsa dekoratsiooni. Asetame kuuseoksad pulkade vahele ning painutame oksa tüvepoolsed osad alumise pulga peale (joonis 7). Järgmisel real kordub sama. Iga järgnev alumine rida varjab okste seostuse pulkadega. Sellisesse «metsa» võib asetada veel erksatoonilisi loomade või lindude figuure. Samal põhimõttel võib kujundada «metsa» ka lehtpuude okstest.

Paneelseina puhul saame kasutada väikesi naelu, millest hiljem jäävad ainult vaevaltmärgatavad jäljed. Naelu võib lüüa muidugi ainult paneeli ülemisele servale. Juhul kui paneel on küllaltki kõrge ning seda ei varjata inimeste poolt, kasutame ka paneeli enese pinda. Siin kinnitame dekoratsiooni rõhknaeltega.

Laes leiduvaid konkse kasutame kujundite, okste jms. esemete riputamiseks. Võimlana kasutatavais saalides võime ära kasutada ka ronimiskööied ja rõngad, muidugi ainult siis, kuid seda õigus-
tab ja soodustab dekoratsiooni teema.

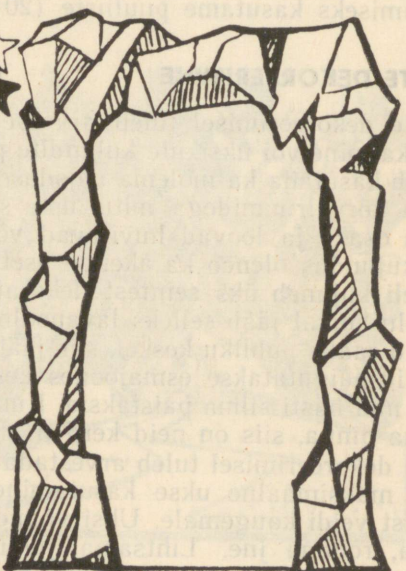
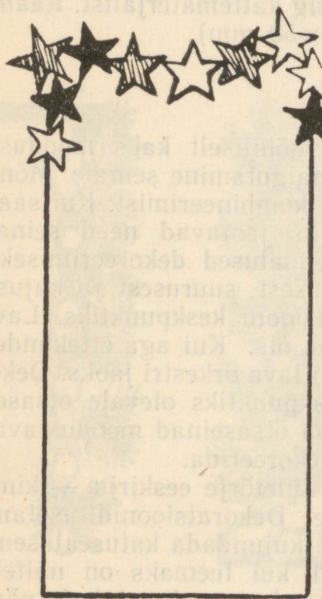
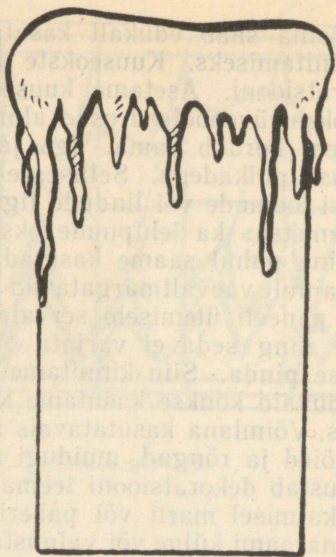
Äkende katmisel marli või paberiga kinnitame need väikeste naeltega aknaraami külge või valmistame selle jaoks eraldi raami. Raami tugevus oleneb akna suuruselt ning kattematerjalist. Raami valmistamiseks kasutame puuliiste (20×50 mm).

SEINTE DEKOREERIMINE

Seinte dekoreerimisel tuleb arvesse põhiliselt kaks moodust: osaline katmine või üksikute kujundite paigutamine seinale. Mõnikord võib kasutada ka mõlema mooduse kombineerimist. Kui saali ühendab kõrvalruumidega mitu ust, siis jaotavad need seinad mitmeks osaks ja loovad huvitavad võimalused dekoreerimiseks. Seinte kujundus oleneb ka akende asetusest, suuruselt ja kujust.

Sageli kujuneb üks seintest dekoratsiooni keskpunktiks. Lava olemasolu korral jääb selleks lavapoolne ots. Kui aga ettekanded toimuvad saalis publiku keskel, siis jääb lava orkestri jaoks. Dekoratsioonid paigutatakse esmajoones keskpunktiks olevale otsaseinale, et nad hästi silma paistaksid. Kuna otsaseinad moodustavad väiksema pinna, siis on neid kergem dekoreerida.

Uste dekoreerimisel tuleb arvestada tuletõrje eeskirju — kindlustada maksimaalne ukse kasutamine. Dekoratsioonid asetame ukseavast veidi kaugemale. Uksi võime kujundada katusealusena, metsana, rõduna jne. Lihtsamal juhul, kui teemaks on näiteks kevad, asetame ukseava kõrvale liistudest valmistatud võre, kujundades sissekäigu aeda või lehtlasse. Ukseava võib ääristada okstega, lilledega jms.

Joonis 8. Uste dekoratsioonid.

Oletame, et dekoratsioonid teemaks on elu meres. Seinale kinnitame Neptuni kujutise, vastasseina aga süvamere taimi ja loomi. Kui marlit on rohkem, võib mõlemad otsaseinal katta sinise marliga ning sellele kinnitada kujundid.

Kooli lõpupeol võib kasutada kujundust, mis juhib õpilase läbi tema poolt koolis veedetud aastate ja tegevuse. Esimene osa dekoratsioonist näitaks õpilast väikesena ema või isa käe kõrval esimest korda kooli tulemas, edasi järgneks mitmeid sündmusi tähtsamatest koolielu ajajärkudest (pioneer, kommunistlik noor). Dekoratsioonid lõpuosa kujutaks noorukit, kes kooli lõpetab ja ellu astub. Üksikud kujundid võiksid asetseada ringi ümber saali, algus ja lõpp otsaseinal, millele on suunatud vaatajate pilgud.

Teema võib jagada alateemadeks. Iga alateema dekoratsioonid moodustavad ruumis omaette rühma. Näiteks teema «Aastaajad» puhul võib jagada peoruumi neljaks osaks (kevad, suvi, sügis, talv).

Tihti on vaja seinale paigutada tekste. Neid kirjutatakse või maalitakse riidele, koostatakse üksikutest tähtedest, mis kinnitatakse seinale või liimitakse marlile. Väljalõigatud tähed võib ka peenikeste niitide abil lakke või seinale riputada. Niidid valime sellist tooni, mis seina taustal välja ei paista. Vahel võib tekste paigutada ka ümber lambi.

AKENDE DEKOREERIMINE

Suuremate ürituste läbiviimiseks kasutatakse koolisaali. Saalid on harilikult avarad ning suurte akende tõttu valgusrikkad. Sageli tekitab muret küsimus, kuidas dekoreerida akende suuri pindu.

Akende kuju ja suurus on mitmesugune. Erinevad on ka nende vahed. Võimlatena kasutatavates saalides on aknad kaetud kaitsevõredega, mis on eemaldatavad või alalised. Kõiki neid asjaolusid tuleb dekoreerimisel arvesse võtta. Madalate ja laiade akende puhul saab kergesti kasutada liistudest valmistatud raame, mida katame papi, marli või paberiga. Kõrgemate akende puhul kinnitame dekoratsiooni aknaraamile. Materjali valik sõltub teatud määral akende ehitusest, dekoratsiooni teemast ning ka sellest, millist materjali on võimalik saada. Dekoreerida võib nii, et iga aken oleks eriteemaline, või nii, et kõik aknad kokku annaksid ühe tervikliku pildi.

Aknad pakuvad suurepäraseid võimalusi maastikuvaadete valmistamiseks. Siin on teemade valik väga suur. Akendele võime kujundada näiteks väga huvitavaid ja paeluvaid maastiku-

vaateid meie kodumaa mitmetes paikadest, nende taimestikust ja loomastikust. Iga leknale tuleb osa maastikust. Terve akende dekoratsioon kujutab seega väljavaadet tundmatule kohale, vastu-pidi sellele, mida me iga päev oleme harjunud nägema läbi samade akende.

Mõningal juhul võiks mõelda ka aknavahede dekoreerimisele. Laia vahe varjame puude kujutustega, kui see sobib dekoratsiooni üldteemaga. Vajaduse korral võib ka varjata volditud marliga ja lumehelveste kujutustega.

Olles jõudnud selgusele, mida me tahame valmistada, asume tööle. Akende dekoratsioonid valmistame eest-, tagant- või üldise valgustusega. Sageli ei piisa ainult laevalgustusest, vaid tuleb lisada valgustuspunkte dekoratsioonide taha või ette, et need tõu-seksid jõulisemalt esile.

Aknaid võib kasutada ka lihtsalt dekoreeritud pindadena, kat-tes nad lihtsa ornamendiga. Ornamendi valmistame värvidega kas papile, paberile või kalkale või siis papile tehtud sisselõigete teel. Viimasel juhul tekib mustiline võrestik, mille taha liimime värvilised siidpaberid, tušiga kaetud kalka vms.

Peale eespool käsitletud viiside saame aknaid dekoreerida nn. vitraaži meetodil, kus ornamendi või kujude pealemaalimine toi-mub kalkale (vt. joonis 1). Kontuuride jooned kanname peale hästi tumedatena, kasutades seejuures umbrat, millele lisame alu-miiniumipulbrit ning lakki (näiteks nitrolakk). Alumiiniumipul-ber annab värvile metalliläike. Kontuuride vahed katame aniliin-värvide või värviliste piirituslakkidega.

Kui aga ei ole võimalik aknaid selliselt dekoreerida, võib kasu-tada teist moodust. Lõikame üksikud kujude kontuurid läbipaist-matust paberist või papist, millele liimime tsellofaani, kalka või siidpaberi. Tsellofaani ja kalka värvime eelnevalt. Saadud kujundi kinnitame plastiliiniga aknaklaasile.

Aknaid võime dekoreerida ka siluettidega, samuti mitmesuguste tekstidega.

Kujundame näiteks aknad sügismaastikuga ning lõunasse lahkuvate lindudega. Siin on sobiv kasutada tagantvalgustust, kus lambid on paigutatud nii, et valgus järk-järgult nõrgeneb. Akendele asetame kitsa maastikuriba, mille taha peidame valgus-tuse. Akende ette riputame marli, mille külge kinnitame lindude siluetid, pöörame alumised ääred pisut marlist eemale ja katame kuldpronksiga. Nii langeb ärtele altvalgus, jättes loojuva päikese mulje. Maastikuribal lõikame teatud kohad lahti ja pöörame ära või lõikame välja. Need oleksid kohad, kuhu päike loojumisel veel

kiiri heidab. Teisel moodusel asetame siluetid marlile, jättes tagantvalgustuse alles. Siluettide ääred tõmbame kuldprongsiga üle. Neid valgustaksid ruumi laevalgustus või liikuvad valgustuspunktid.

VALGUSTUS

Üks põhilisemaid asju dekoreerimisel on valgustus. Valgusallikatena tulevad arvesse lae- ja seinalambid, kontaktpesadega ühendatud liikuvad lambid ning prožektorid.

Iga teema nõuab valgustuspunktide erinevat paigutust. Kujundaja fantaasial on siin laialdane tegevusväli. Kõige selle juures aga olgu tuleht absoluutselt välditud. Paber on väga kergesti süttiv ja seda tuleb silmas pidada. Sellepärast ei tohi ükski dekoratsioon takistada valgustuspunkti ümbritseva õhu ventileerimist.

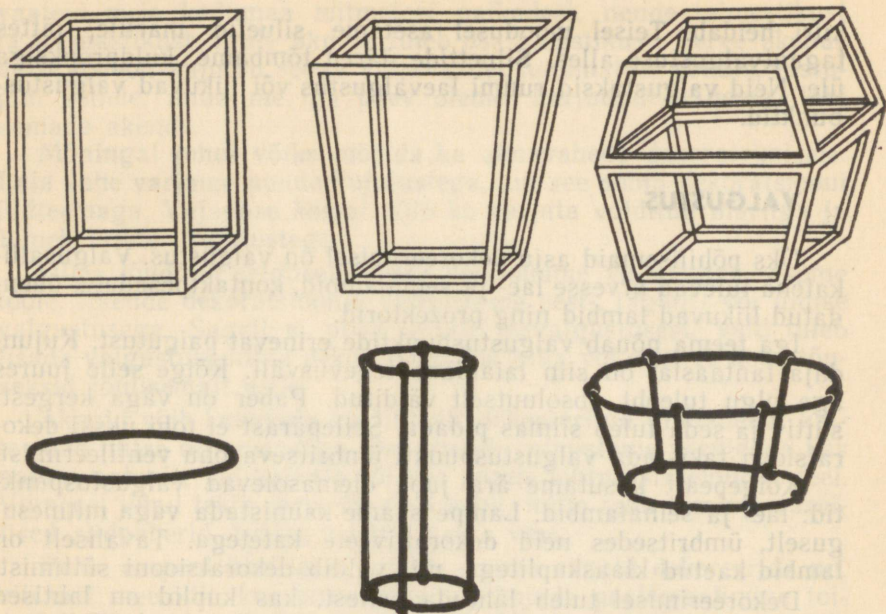
Kõigepealt kasutame ära juba olemasolevad valgustuspunktid: lae- ja seinalambid. Lampe saame kaunistada väga mitmesuguselt, ümbritsedes neid dekoratiivsete katetega. Tavaliselt on lambid kaetud klaaskuplitega, mis väldib dekoratsiooni süttimist.

Dekoreerimisel tuleb lähtuda sellest, kas kuplid on lahtised või kinnised. Lahtist kuplit ei tohi ava kohalt sulgeda. Dekoratsiooni eemalhoidmiseks kasutame lihtsaid raame (joonis 9). Raamid katame dekoratiivkatetega ning riputame nad lambikupli ümber nii, et nad varjavad alt ja külgedelt otsese valguse. Kuidas dekoreerida lampe nii, et see oleks huvitav ja sobiks kokku ürituse teemaga? Käsitleme mõningaid lae- ja seinalvalgustuspunktide tüüpe ning nende dekoreerimist.

Dekoratsiooni valmistamisel tuleb arvestada valgustuspunkti kaugust kinnituskohast. Kõrgemates ruumides on valgustuspunkt toodud kinnituskohast allapoole, madalamates on ta aga laele lähemal või isegi kinnitatud lakke ning kaetud lameda või kerakujulise kupliga.

Valgustuspunkte, mis on vastu lage, saame katta peamiselt kahel viisil. Esimene kinnitusviis: dekoratsioon paigutatakse vastu lage ja kinnitatakse selle külge (juhul kui lagi on puidust); teine kinnitusviis: dekoratsiooni ülemisse äärde asetame rõhknööbid ning nende abil kinnitame dekoratsiooni ümber lambikaeluse (metallist pesa klaasi kinnitamiseks).

Rippuvate lampide dekoratsioonide kinnitamiseks kasutame nööri (kapron, õngenöör). Seinalampe, mille valgus on suunatud ülespoole, võib katta alt nn. torbikuga. Kui kuppel suunab seinalambi valguse alla, saame lampi katta nagu laeski. Lampide

Joonis 9. Raame dekoratsioonide kinnitamiseks lambikuplitele.

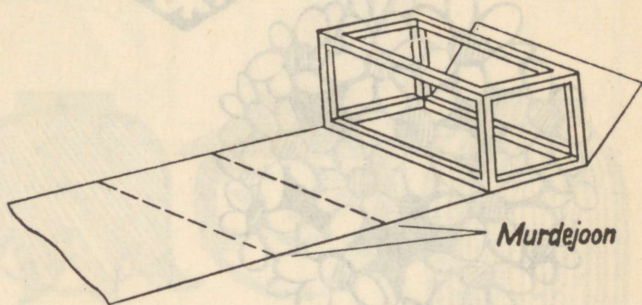
mitmekesine kinnitusviis ja asetis loob mitmesuguseid dekoreerimisvõimalusi. Milliseid materjale selleks kasutada?

«Kondikava» loomiseks kasutame puuliiste. Nendest valmistame raami, millele liimime või kinnitame dekoratsioonid rõhknaeltega või naeltega, olenevalt materjalist. Raamid võivad olla kas kolme-, nelja-, viie- või kuuekanalised (vt. joonis 9). Katmiseks võib kasutada pappi, paberit, siidpaberit, tsellofaani, kaikat. Olenevalt sellest, kas soovitakse tumedamat või heledamat valgust, valitakse ka materjal. Kui katame raami papiga, lõikame kattesesse soovitava kujuga avauseid ja katame need siid-, krepppaberi vms. Kui soovitakse heledamat valgust, siis tehakse sisselõiked suuremad või kaetakse raamistik üleni siidpaberi või kalkaga. Mõnikord jäetakse dekoratsioon alt, mõnikord aga külgedelt lahti. Viimasel juhul peab valgus olema alt laiemalt varjatud.

Vaatleme, kuidas valmistada dekoratsiooni, kui raam on kaetud papiga. Kõigepealt teeme šablooni, mille järgi valmistame

sisselõiked. Sisselõigete kuju peab olema kooskõlas ruumi üldise kujundusega. Talvetemaatilise dekoratsiooni puhul võiksid sisselõiked kujutada kuuseoksi, lumehelbeid jne. Sisselõiked liimime seestpoolt siidpaberiga kinni.

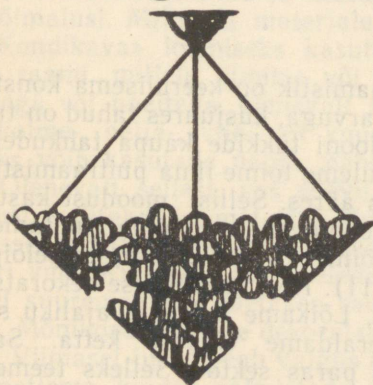
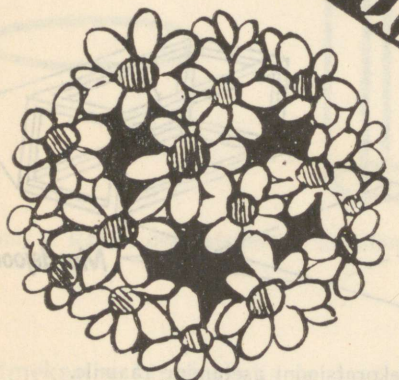
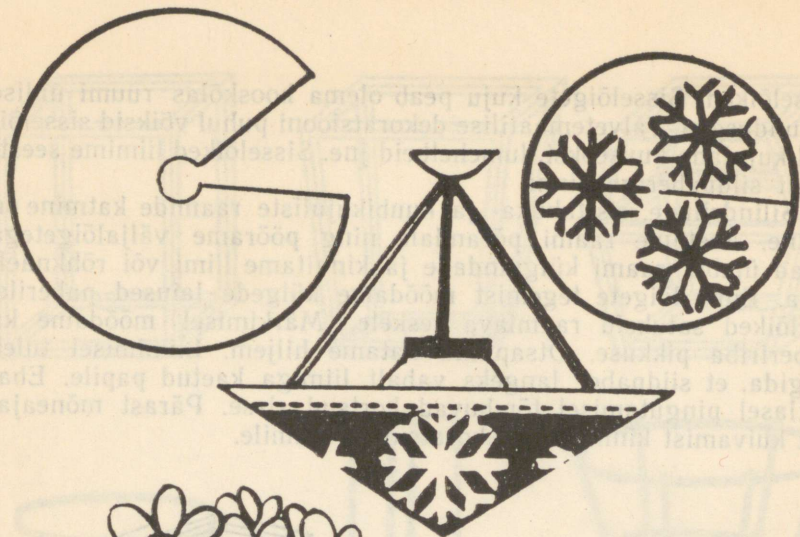
Silindriliste, risttahuka- ja kuubikujuliste raamide katmine on lihtne. Asetame raami põrandale ning pöörame väljalõigetega ribad ümber raami külgpindade ja kinnitame liimi või rõhknaeltega. Enne lõigete tegemist mõõdame külgede laiused paberile, et lõiked satuksid raamiava keskele. Märkimisel mõõdame ka pabeririba pikkuse. Otsapinna katame hiljem. Liimimisel tuleb jälgida, et siidpaber langeks vabalt liimiga kaetud papile. Ebaühtlasel pingutamisel tõmbuvad kortsud sisse. Pärast mõneajalist kuivamist kinnitame dekoratsiooni raamile.

Joonis 10. Lambi dekoratsiooni asetamine raamile.

Kui aga dekoratsiooni tugiraamistik on keerulisema konstruktsiooniga ning suurema tahkude arvuga, kusjuures tahud on trapetsikujulised, kinnitame dekoratsiooni tükke kaupa tahkudele.

Osa dekoratsioonide juures tuleme toime ilma puitraamistikuta, kasutades ainult traati ülemises ääres. Sellist moodust kasutame koonusekujuliste lambidekoratsioonide juures, mida riputame nõoriga lambi alla. Materjaliks võime valida paberi, sisselõigatud avadega papi või kalka (joonis 11). Koonusekujulise dekoratsiooni valmistamise käik on järgmine. Lõikame kalkast vajaliku suurusega ketta. Selle keskkohast eraldame väikese ketta. Saadud kujundist tuleb veel eemaldada paras sektor. Selleks teeme kaks lõiget mööda raadiust. Nii tekkinud sirgjoonelised servad liimime kokku. Ülemisse äärde kinnitame niidiga traatvõru. Nöörid kinni-

Joonis 11. Koonusekujulisi lambikatteid.

tame traadi külge. Soovi korral võib nii valmistatud lambivarje kaunistada tušiga.

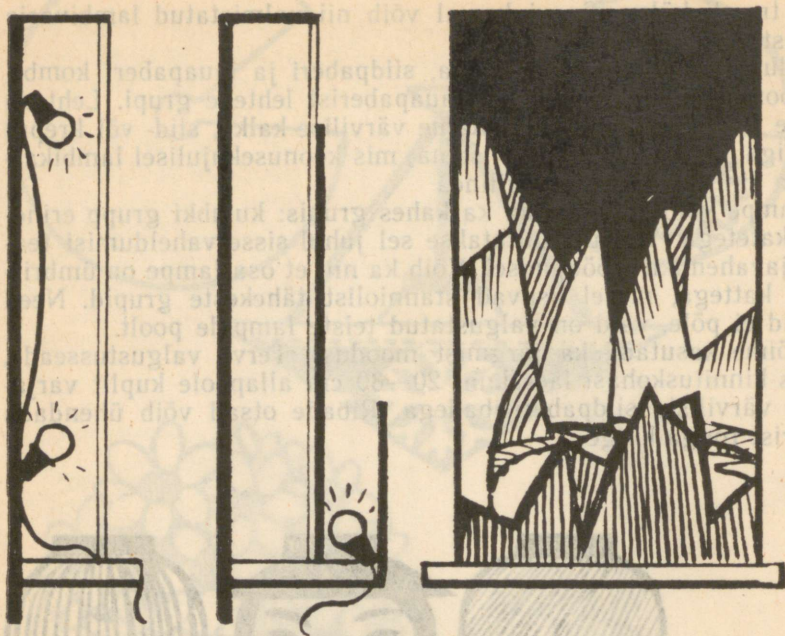
Edukalt saab kasutada kalka, siidpaberi ja lauapaberi kombinatsioone. Lõikame rohelisest lauapaberist lehtede grupi. Lehtede vahele lõigatud tühimikud katame värvilise kalka, siid- või krepppaberiga. Konstruktsioon on sama mis koonusekujulisel lambikat- tel, ka kinnitus on analoogiline.

Lampe võib dekoreerida ka kahes grupis: kumbki grupp erinevate katetega. Valgus lülitatakse sel juhul sisse vaheldumisi teatud ajavahemiku möödumisel. Võib ka nii, et osa lampe on ümbritsetud kattega, millel asuvad stanniolist tähekeste grupid. Need lambid ei põle, vaid on valgustatud teiste lampide poolt.

Võime kasutada ka järgmist moodust. Terve valgustusseade, alates kinnituskohast laes kuni 20—30 cm allapoole kuplit varjatakse värviliste siidpaberiribadega. Ribade otsad võib ühendada paberist rõnga külge.

Joonis 12. Kujundeid lampide katmiseks.

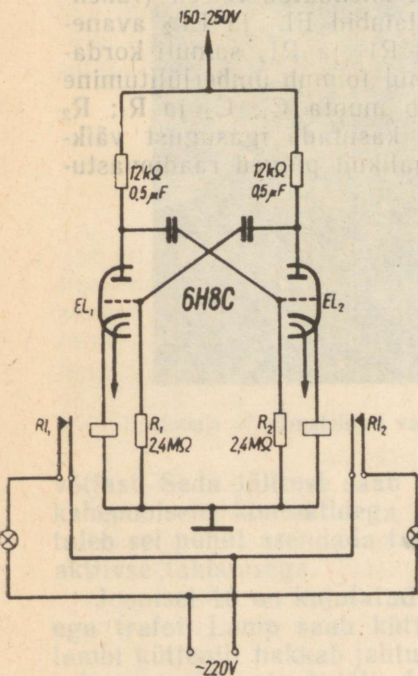
Joonis 13. Dekoratsioonide valgustamine eest ja tagant. Paremalt — dekoratsioon eestvalgustusel.

Eespool kirjeldasime, kuidas dekoreerida ruumis olevaid alalisi valgustuspunkte. Edasi vaatleme, kuidas kasutada dekoreerimise otstarbel ajutisi valgustuspunkte. Aknaid võime valgustada eest või tagant. Viimasel juhul asub valgustuspunkt näiteks kahe akna-raami vahel. Kui akende dekoratsioon on läbipaistmatu, valgustame teda eest. Valgus teeb dekoratsiooni paremini nähtavaks ja tõstab esile. Eestvalgustuse korral piisab igale aknale ühest valgustuspunktist, mis varjatakse vaatajate eest mingi dekoratsiooni-detailiga.

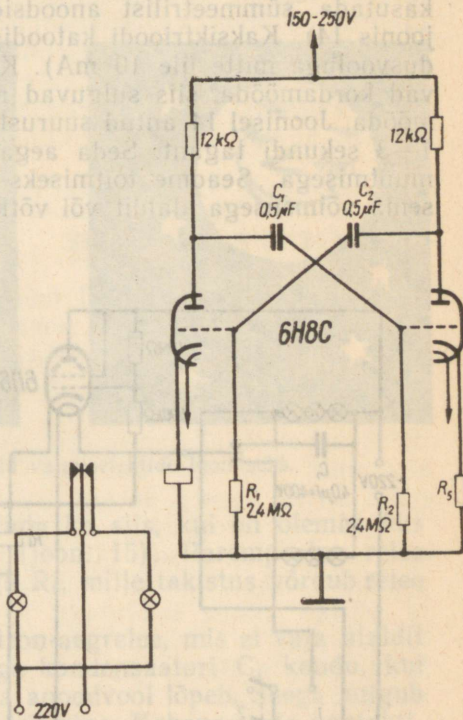
Võime kasutada ka värvilisi pirne. Elektripirnid värvime vee-kindla tušiga. Valame tuši laiemasse nõusse ning kastame lambi sinna sisse. Siis riputame pirni kuivama. Pintsliga värvimisel jääb pirn vöödiliseks. Kui on vajadus saada järjest tumenevat valgustust, asetame pesadesse järjest väiksema võimsusega pirne (siin on mõeldud valgustuspunktide ahelat akende tagantvalgustamisel). Valguse tugevust saame piirata ka pirni mitmekordsel

värvimisel (uus värvimine toimub pärast eelmise kihi kuivamist). Uht pinni võib värvida ka mitme värviga. Peale tuši võib kasutada ka aniliinvärve. Värviline valgustus muudab näiliselt ka dekoratsioonide värvitoone. Võib juhtuda ka seda, et eri värvusega valguste kasutamisel muutuvad nad värvituks. Näiteks: sinine ja kollane valgus lastuna üksteise peale annab värvitu valguse, sama juhtub oranži ja rohelise, rohelise ja tumepunase ning kollakasrohelise ja lillaga. Tuleb arvestada ka marli ja valgustuspunktide värvitoone. Siin võib tekkida nn. optiline segunemine. Näiteks sinine ja kollakas annavad roheka tooni, sinine ja punane lillaka tooni jne.

Kui dekoratsioon kujutab tähistaevast, võime tähtedena kasutada müügil olevaid väikesi värvilisi elektripirne, asetades need

Joonis 14. Aegrelee skeem.

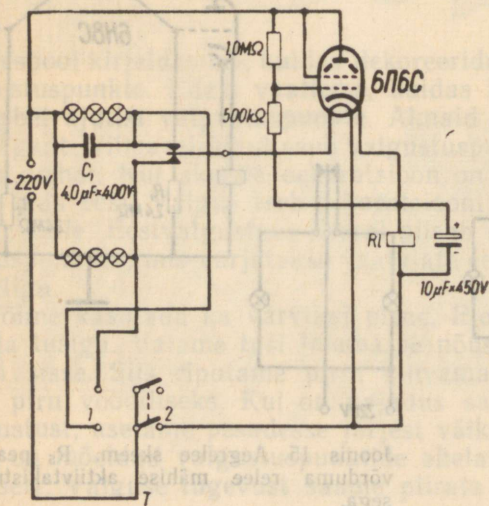
Joonis 15. Aegrelee skeem. R_5 peab võrduma relee mähise aktiivtakistusega.

grupeeritult marli taha. Neil on küllaltki nõrk valgus, mis ei mõju häirivalt.

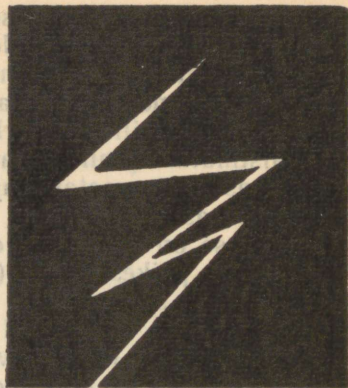
Suureks elamuseks peokülalistele on nääripuu. Lisaks nääripuule võib saali otsaseina dekoratsiooni täiendada valgustatud päevakohase tekstiga. Lõikame papist tähed, mille taha paigutame väikesed elektripirnid. Tähed kinnitame puitliistule. Pirnid ühendame järjestikku. Valgustusvõrgu pingel (220 V) peab taskulambipirne (3,5 V) olema järjestikku vähemalt 63 ($220 : 3,5 \approx 63$), parem on, kui neid on mõni rohkem. Valgustusvõrgu ja teksti pirnide ahela vahele kinnitame aegrelee, et panna pirnid vilkuma sagedusega 3—5 sek. (põlemise kestus oleneb aegrelee ehitusest).

Tutvume näärikuuse elektriliste lülitusseadmetega.

Näärikuuse kahe künlaahela vahelduvaks süütamiseks võib kasutada sümmeetrilist anoodsidestusega multivibraatorit (vt. joonis 14). Kaksiktriiodi katoodiga on ühendatud releed (rakendusvooluga mitte üle 10 mA). Kuna lambid EL_1 ja EL_2 avanevad kordamööda, siis sulguvad releed $R1_1$ ja $R1_2$ samuti kordamööda. Joonisel 14 antud suuruste puhul toimub ümberlülitumine 1—3 sekundi tagant. Seda aega saab muuta C_1 ; C_2 ja R_1 ; R_2 muutmisega. Seadme toitmiseks võib kasutada igasugust väiksema võimsusega alaldit või võtta vajalikud pinged raadiovastu-

Joonis 16. Aegrelee skeem.
 $R1 \approx 5000 \Omega$. Kumbki ahel koosneb
 10 lambist CM30-0,170.

Joonis 17. Omatehtud vahendeid valgusefektide loomiseks.

võtjast. Seda lülitust saab kasutada ka siis, kui on olemas üks kahepoolsete kontaktidega rele (joon. 15). Parempoolne rele tuleb sel puhul asendada takistiga R_5 , mille takistus võrdub rele aktiivse takistusega.

Joonisel 16 on kujutatud elektron-aegrelee, mis ei vaja alaldit ega trafot. Lamp saab küttepinge kondensaatori C_1 kaudu, kui lambi kütteniit hakkab jahtuma ja anoodvool lõpeb. Seega sulgub rele uuesti ja algab jälle lambi kütmine. Kahepoolsete kontaktidega rele lülitab kord ühe, kord teise valgustusahela elektrivõrku. Mõlemate ahelate ümberlülitamiseks on ette nähtud lüliti T , millel on kaks asendit. Asendis 1 põlevad mõlemad ahelad kõr- raga, asendis 2 süttivad nad iga 4—5 sekundi tagant.

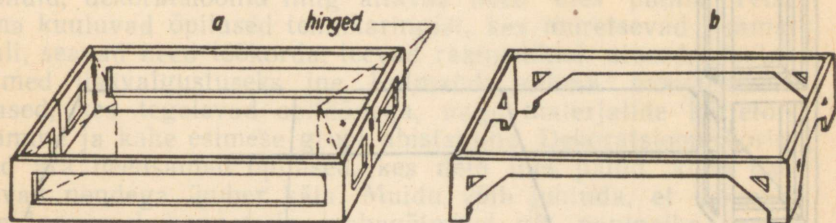
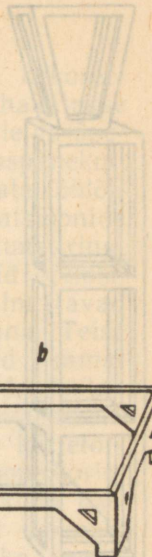
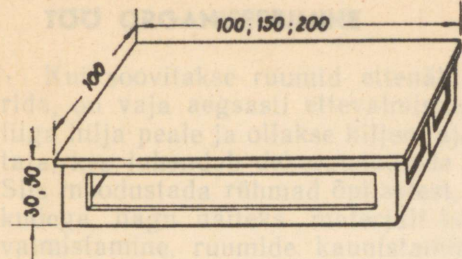
Vaatleme pisut valgusefekte, mida on võimalik saavutada omatehtud vahenditega. Neid saab kasutada nii laval kui ka saalis. Tähistäeva kujutamiseks kasutame projektsiooni. Diaposiitivi valmistame kas mustast läbipaistmatust paberist või õhukest plekist, millesse torkame peened augud. Projekteerimisel läbipaistmatule pinnale saame tähistäeva kujutuse. Kuu kujutamisel kasutame vastavakujulist sisselõigatud ava. Päikese kujutamiseks kasutame plekist siibrit, mille asetame prožektori ette. Siibri sisse on raiutud radiaalsed pilud, mis kujutavad lojuva või tõusva päikese kiiri (vt. joonis 17). Kasutades omatehtud diapositiive, saame luua mitmesuguseid muinasjututeemalisi maastikke, jms. Sel puhul on soovitatav, et projekteerimine toimuks õhukele läbipaistvale pinnale lava tagant. Seejuures võime anda voolu läbi reostaadi või transformaatori, mis võimaldab aeglast sisselülitamist ja kustutamist. Kui on vaja aga liikuvat ja kõnelevat «nägemust», kasutame marlist vaheseina, mis on ühtlasi ka dekoratsiooniks. Tegelane liigub dekoratsiooni taga ning talle juhitakse valgus nii, et see ei langeks vaheriidele. Tugevdades või nõrgendades marli taga valgust, saame õhulise, hajuva kontuuriga kaju.

ORKESTRI PAIGUTAMINE

Igal suuremal peoõhtul mängib tavaliselt orkester. Kuhu paigutada orkester ja kuidas tema asukohta dekoreerida? Põhiliselt leiab kasutamist kaks moodust. Orkestrile eraldatakse ruumis kindel koht kas laval, poodiumil või otse põrandal. Harvemini kasutatakse liikuvat orkestrit. Karnevalidel vahel siiski liiguvad muusikamehed kostümeeritult rahva seas ringi, esitades mõne ettekande või loo tantsuks. Nende kostüümid peaksid sel juhul olema seoses dekoratsiooni üldteemaga.

Oletame, et orkestrile on eraldatud koht poodiumil. Kui ruum on dekoreeritud, ei sobi jätta ka poodiumi dekoreerimata. Orkestri poodiumi dekoratsioonil võib olla keskne osa ruumi kujunduses ja sellega võime saavutada suurepäraseid tulemusi. Alustada tuleb orkestrile asukoha leidmisest. Ka poodiumi dekoreerimisel tuleb lähtuda üldisest teemast, nii et kogu ruumi kujundus moodustaks terviku.

Milliseid võimalusi ja materjale saame siin kasutada? Kõigepealt tuleb lähtuda olemasolevast materjalist, nagu taburetid, ühekõrgused alused ja raamid. Taburette kasutades asetame nad

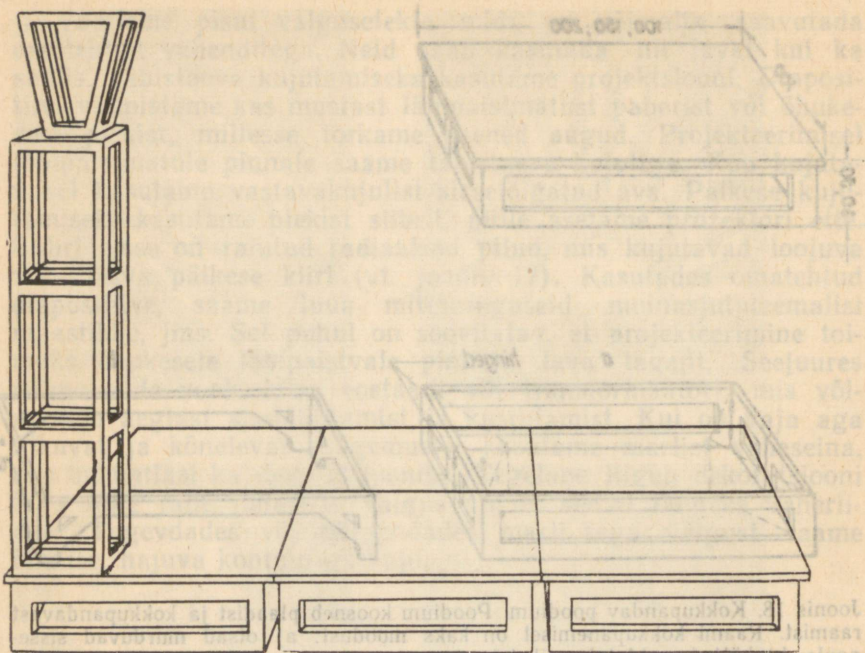
Joonis 18. Kokkupandav poodium. Poodium koosneb plaadist ja kokkupandavast raamist. Raami kokkupanemisel on kaks moodust: a) otsad murduvad sissepoole; b) küljed eraldatakse üksteisest.

Plaat valmistatakse ühetollistest laudadest kahel põõnal. Raami jaoks kasutatakse $1,5 \times 4$ -tolliseid latte.

üksteise kõrvale, katame need kas põrandavaiba, papi või vineeriga. Niisugust poodiumi on kerge kokku panna ja hiljem ka koristada.

Oletame, et meil on vaja valmistada orkestri poodium, mis kujutab endast rõdu talvel. Rõdu on piiratud madala barjääriga, mille nurgas asub laternapost koos põleva laternaga. Poodiumi paneme kokku kas taburettidest või kastidest. Posti valmistame liistudest ja katame papi, paberi või marliga. Katte aga kujundame vastavalt vajadusele. Selle võib ääristada «jääpurikatega» või «lumega». Lisades juurde raagus puuoks, loome täieliku talvemeeleolu.

Kui orkester asub põrandal, on vaja ta eraldada saalist mõne dekoratsiooniga, kas puude, põõsaste või muuga. Kuid dekoratsioon ei tohi varjata mängijaid.

Joonis 19. Orkestrialuse raamistik.

Peale orkestri poodiumi võib dekoreerida ka noodipulte, samuti kostümeerida mängijaid. Juhul kui teema kajastab rahvaste sõp-
rust, võib mängijad panna rahvariietesse.

Noodipuldid varjavad osaliselt mängijaid ning on publikule hästi nähtavad. Seega peaksid nad olema hästi kujundatud. Vaat-
leme mõningaid dekoratiivsete noodialuste kujundusviise. Valmis-
tatakse puidust raamistik, mis kaetakse vineeriga. Vineeri võib üle
värvida või katta kas tsellofaani, kalka, riide või marliga.

Valmistame näiteks vineeraluse, värvime ta ultramariinsini-
sega ja katame tsellofaaniga. Tsellofaani peale liimime tähed ja
katame need alumiiniumpulbriga. Kasutame lisavalgustust, et
valgustada tähti sinisel taustal. Valgus on eestpoolt varjatud.

Kapitaalsemaid dekoratsioone kasutame ruumis harva, kuna
see nõuab rohkem materjali ja aega. Need tulevad kõne alla
suuremate ürituste puhul. Siis tuleb nende valmistamisel raken-
dada kõiki koolis olevaid ringe.

TÖÖ ORGANISEERIMINE

Kui soovitakse ruumid ettenähtud ajaks korralikult dekoreerida, on vaja aegsasti ettevalmistustega alata. Sageli hakatakse liiga hilja peale ja ollakse hiljem ajahädas. Esmalt tuleb leida õpetaja, kes juhendab dekoratsioonide valmistamist ja ülespanekut. Siis moodustada rühmad õpilastest, kes tegelevad kindlate tööloikudega, nagu näiteks materjali kohaletoomine, dekoratsioonide valmistamine, ruumide kaunistamine. Kui koolis on kunstiring, tehnikaring vms., tuleb kasutada neis ringides töötavaid õpilasi. Esimesse rühma kuuluvad kunstiringi õpilased, kes valmistavad kavandid, dekoratsioonid ning aitavad need üles panna. Teise rühma kuuluvad õpilased tehnikaringist, kes muretsevad lisamaterjali, seavad need töökorda, teevad raamistikud, alused, elektriseadmed lisavalgustuseks jne. Kolmanda rühma moodustavad õpilased, kes tegelevad abitöödega, nagu materjalide kättetoimetamine ja kahe esimese grupi abistamine. Dekoratsioone koristavad ära needsamad õpilased, kes neid üles panid, kuna nad oskavad nendega ümber käia. Muidu võib juhtuda, et dekoratsioonid saavad kannatada mahavõtmisel või panipaika asetamisel.

Kui aga koolis puuduvad eespool nimetatud ringid, valitakse esimesse rühma õpilased, kes joonistamisoskuse ja fantaasia poolest rohkem silma paistavad, teise rühma aga need, kellel on huvi tehnika ning puutöö vastu. Kolmandasse rühma kuuluvad õpilased, kes on füüsiliselt tugevad.

Kuna õpilastel on vähe vaba aega, kerkib üles küsimus, milal niisuguseid töid teha. Osa töid oleks tarvis ette näha juba ringide tööplaanides. Sinna kuuluvad ka õppused ja harjutused, mis annavad dekoratsioonide valmistamiseks vajalikke teadmisi ning oskusi. Palju tuleb teha siiski vabast ajast. Õpilasi tuleb harjutada ohverdama oma vaba aega ühiskondlikuks tööks. Kõige parem tasu selle eest on hubased, huvitavalt kujundatud ruumid, mis valmistavad rõõmu kõigile, ka tegijaile endile.

Lõpuks veel mõni sõna dekoratsioonide panipaigast. See peaks olema eraldi ruum, kuhu kõik saaks korralikult ära paigutada. Hea oleks, kui ruumil on kahe poolega uks. Suuremad dekoratsioonid asuksid seina ääres, väiksemad esemed aga riitulitel. Nii leiame alati kõik vajaliku ilma vaevata üles ning esemed oleksid töökorras.

SISUKORD

Sissejuhatus	5
Kavandid ja materjalid	7
Dekoratsioonide valmistamine	11
Dekoratsioonide kinnitamine	17
Seinte dekoreerimine	19
Akende dekoreerimine	21
Valgustus	23
Orkestri paigutamine	32
Töö organiseerimine	35

Ритмуру Пикар Янович
ДЕКОРАЦИЯ ШКОЛЬНЫХ ПОМЕЩЕНИЙ
На эстонском языке
Издательство «Валгус»
Таллин, Пярнуское шоссе, 10

Toimetaja I. P i k a s
Kunstiline toimetaja H. Keigo
Tehniline toimetaja E. Toivere
Korrektorid R. Täna va ja V. Põlde

Ladumisele antud 30. III 1966. Trükkimisele antud
7. VII 1966. Paber 60×84, 1/16. Trükipoognaid 2,25. Ting-
trükipoognaid 2,1. Arvestuspoognaid 1,82. Trükiary 500.
MB-06059. Tellimise nr. 3943. Trükikoda «Kommunist»,
Tallinn, Pikk t. 2.

Hind 6 kop.

6 kop.

A-2783

ARI

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00410524 5